

Aan de leden van de vaste Commissie voor
Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Tweede Kamer der Staten Generaal

Kennisinstituut
voor Emancipatie en
Vrouwengeschiedenis

Amsterdam, 10 oktober 2016

Betreft: Algemeen Overleg Kindermishandeling/GIA 12 oktober 2016

Op 1 maart j.l. trad in Nederland het Verdrag inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld in werking, kortweg het Verdrag van Istanboel. Atria is verheugd dat de Nederlandse overheid zich heeft gecommitteerd aan de samenhangende en fundamentele aanpak van geweld tegen vrouwen als vorm van discriminatie, die de Raad van Europa voorstaat. Zes maanden later zou het aanstaande Algemeen Overleg Kindermishandeling/Geweld in Afhankelijkheidsrelaties (GIA) logischerwijs een geschikt moment zijn voor een eerste reflectie op de implementatie van het verdrag. Op de agenda van het AO lijkt de focus echter te liggen op kindermishandeling. Hoewel evenzeer een prangende kwestie, benadrukt Atria middels deze brief graag het belang van evenwichtige aandacht voor de twee samenhangende vraagstukken van kindermishandeling en geweld tegen vrouwen.

In Nederland zijn jaarlijks naar schatting 188.000 kinderen het slachtoffer van mishandeling, verwaarlozing, misbruik of getuige van geweld tussen ouders. Partnergeweld binnen een gezin vergroot het risico op kindermishandeling.¹ Opgroeien in een gezin met een geweldsgeschiedenis heeft bovendien invloed op hoe kinderen in de volwassenheid relaties aangaan. Meisjes die opgroeien in een gewelddadig gezin, hebben een verhoogde kans om slachtoffer te worden, jongens om dader te worden van partnergeweld. Uit politieregistratie van de afgelopen jaren blijkt dat 90% van de verdachten van huiselijk geweld een man was. Bij driekwart van de incidenten is het slachtoffer een vrouw. Twee derde van de incidenten betreft (ex-)partnergeweld.² Voor het doorbreken van de cirkel van geweld is de aanpak van (ex-)partnergeweld tegen vrouwen dus van wezenlijk belang. Uit onderzoek van de Fundamental Rights Agency (FRA) van de Europese Unie blijkt dat bijna de helft van de Nederlandse vrouwen (45%) vanaf hun 15e jaar ooit slachtoffer is geweest van fysiek of seksueel geweld. Bij de helft van deze vrouwen, werd het geweld gepleegd door een (ex-)partner.³ **Om deze reden is een integrale, gendersensitieve aanpak (met aandacht voor intergenerationale overdracht), cruciaal om effectief beleid te voeren.**

Atria is dan ook zeer verheugd met het advies van Regioplan en Bureau Dijkstra ter verbetering van de gendersensitiviteit van het door het WODC voorgenomen prevalentieonderzoek naar huiselijk geweld,⁴ dat in de voortgangsrapportage Geweld in afhankelijkheidsrelaties wordt genoemd. De geadviseerde verbeterpunten sluiten goeddeels aan op de kritiek die al in 2011 op het WODC-prevalentieonderzoek op schrift is gesteld door een aantal hoogleraren met expertise op dit terrein, en die is voorgelegd aan toenmalig Minister van Justitie Opstelten (zie bijlage bij deze brief). Atria onderschrijft de conclusies van het recente rapport van Regioplan en Bureau Dijkstra waarin wordt vastgesteld dat prevalentieonderzoek gendersensitiever kan worden uitgevoerd indien er meer aandacht is voor achtergrondkenmerken - van o.a. daders en slachtoffers; over de specifieke geweldsvormen; over de ernst en impact van het geweld; over de relatie tussen daders en slachtoffers (o.a. door onderscheid te maken tussen partners en ex-partners); en over de motieven voor het plegen van geweld. **Atria**

¹ A. ten Boom, B. Witkamp en N. Mertens, *De samenloop en samenhang van huiselijk geweld en kindermishandeling binnen gezinnen*, Den Haag: WODC/Regioplan 2016.

² M. Steketee, R. Römkens, T. Pels, K. Lünemann, E. Smits van Waesberghe, J. Mak, J. Mejdoubi en H. Harthoorn, *Preventie van intergenerationale overdracht in Nederland en de EU: verkenning van wat werkt*, Utrecht: Atria, Kennisinstituut voor emancipatie en vrouwengeschiedenis en Verwey Jonker Instituut 2016.

³ European Union Fundamental Rights Agency (FRA), *Violence against Women: an EU-Wide Survey*, Luxemburg: Publications Office of the European Union 2014.

⁴ K. de Vaan, S. Dijkstra en B. Witkamp, *Advies verbetering gendersensitiviteit prevalentieonderzoek huiselijk geweld*, Amsterdam: Regioplan beleidsonderzoek en Bureau Dijkstra 2016.

wil er, in aanvulling op de genoemde aanbevelingen, op wijzen dat dergelijke aanvullende informatie noodzakelijk is om te voldoen aan de bepalingen van het Verdrag van Istanboel, dat uitsplitsing van data over slachtoffers en daders naar sekse, leeftijd, geweldsvorm en de aard van de relatie tussen daders en slachtoffers, verplicht stelt. In de Memorie van Toelichting bij het Verdrag van Istanboel, wordt het belang van de internationale vergelijkbaarheid van prevalentieonderzoek benadrukt en wordt lidstaten geadviseerd hun nationale dataverzameling aan te passen aan de reeds bestaande gestandaardiseerde indicatoren en methoden, zoals die van de Fundamental Rights Agency (FRA) van de Europese Unie.⁵ **In een analyse van eerdergenoemd FRA-onderzoek,⁶ pleitte Atria in 2014 voor de ontwikkeling van prevalentieonderzoek in Nederland dat qua methodiek aansluit bij de gangbare internationale surveytechnieken, zoals die van het FRA-onderzoek, zodat de uitkomsten betrouwbaar en vergelijkbaar zijn.**

Regioplan en Bureau Dijkstra geven aan dat toevoegingen aan de bij dader- en slachtofferonderzoek gebruikte vragenlijsten zullen bijdragen aan mogelijkheden voor een meer gendersensitieve analyse, maar stellen dat daarnaast diepte-onderzoek cruciaal is voor een volledig en gendersensitief beeld. In de voortgangsrapportage geeft staatssecretaris Van Rijn aan dat de aanbevelingen van Regioplan en Bureau Dijkstra zullen worden meegenomen in het verdere verloop. **Onduidelijk is hoe de aanbevelingen worden meegenomen. Atria uit de zorg dat de aanbevelingen slechts marginaal zullen worden toegepast in de herhaling van het prevalentieonderzoek van 2010. Atria pleit ervoor dat de aanbevolen aanvullende verdiepingsonderzoeken op korte termijn en voorafgaand aan het voorgenomen prevalentieonderzoek zullen worden uitgevoerd. Op die manier kunnen de resultaten daarvan op een wetenschappelijk verantwoorde manier worden vertaald in de benodigde aanpassingen van de vragenlijsten in het WODC-onderzoek. Atria is benieuwd naar de toelichting van de staatssecretaris, evenals naar de precieze termijn waarop de herhaling van het prevalentieonderzoek – dat voor 2016 gepland staat – van start zal gaan.**

De aanbevelingen van Regioplan en Bureau Dijkstra voor aanvullende dataverzameling zijn geheel in lijn met Atria's pleidooi voor kwalitatief, verdiepend onderzoek parallel aan en in aanvulling op het prevalentieonderzoek. Het sluit direct aan op de ontwikkeling waarin **Atria het voortouw heeft genomen in de oprichting van de Alliantie Gender en Geweld in 2016. Daarin werkt Atria met onderzoekspartners met deskundigheid op het gebied van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld aan het creëren van een platform, gericht op de ontwikkeling van een onderzoeksagenda die ook de praktijk van preventie, interventie en hulpverlening kan ondersteunen. In de voortgangsrapportage zegt de staatssecretaris de beschikbare data te willen stroomlijnen om de aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties te kunnen verbeteren en te kunnen voldoen aan de internationale verplichtingen. Atria stelt hierbij – in samenwerking met de partners in de Alliantie Gender en Geweld - graag zijn expertise ter beschikking.**

Met vriendelijke groet,

Prof. Dr. Renée Römken
Directeur-bestuurder Atria, kennisinstituut voor emancipatie en vrouwengeschiedenis

⁵ Raad van Europa, *Explanatory Report to the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence*, CETS 2011: Article 11, pp. 14 - 15.

⁶ R. Römken, T. De Jong en H. Harthoorn, *Geweld tegen vrouwen: Europese onderzoeksgegevens in Nederlandse context*, Amsterdam: Atria, Kennisinstituut voor emancipatie en vrouwengeschiedenis 2014.